

МЕНТАЛІТЕТ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Однією з головних рис ментальності українців є сенситивність – характерна особливість людини, яка проявляється в підвищеній чутливості до подій, що відбуваються з нею, емоційна чутливість, яка з одного боку робить українців схильними до компромісів, здатними поступитися своїм (Т. Рильський), отождентити себе з «іншими» (Б. Янів), а з іншого – проявляється в прагненні пізнавати світ через власні відчуття, особистий досвід.

Формування української ментальності відбувалося в специфічних умовах «перетину світів», розкритості, незахищеності краю. Інтровертність (тип особистості, орієнтований «всередину» або «на» себе), як базова характеристика української ментальності, виявилася в зосередженості мислителів на розробці питань сенсу і мети людського існування, внутрішнього самовдосконалення індивіда. Схильності до самозаглиблення, зміщенню уваги на абстрактні проблеми, підвищенню рефлексивності теоретичних студій сприяє і така риса української ментальності, як етичність.

Київське християнство базувалося на софійній традиції філософування і релігійній творчості, яка відповідала психологічному складу народу, його ментальності. В українській філософії можна констатувати особливу турботу мислителів про збереження киево-християнських традицій пізнання і розуміння світу і людини. Розуміння філософії як мудрості, вивело питання «внутрішньої людини», сутності душі, як пов'язаного з Богом начала, самопізнання, як шляху єднання з Творцем. Філософи Києво-Могилянської академії продовжують розробляти гуманістичну проблематику, переосмислюють релігійні, філософські, наукові ідеї під кутом зору національних ментальних домінант. Домінування в системі національних цінностей особистісних дійових якостей, прагнення до цілісності світу людини дозволяє говорити про кордоцентризм (розуміння дійсності не стільки мисленням, скільки «серцем» – емоціями, почуттями), як важливу рису української ментальності. Обґрунтовуючи глибокий генетичний зв'язок і взаємовплив національного характеру і філософії українського народу, Д. Чижевський назвав «філософію серця» притаманною українській думці.

Українці толерантно ставляться до країн з міцною державною організацією, від яких очікують захисту і допомоги на основі рівноправних, партнерських відносин, в той самий час, вони демонструють упередженість щодо будь-якої влади в своїй країні. З отриманням Україною незалежності гуманістична проблематика стала провідною в українській філософії. За роки незалежності України з'явилися ґрунтовні дослідження феноменів національної свідомості, національної психології, формування особи в контексті етнонаціонального культурного простору, зроблені перші кроки у вивченні проблеми становлення української ментальності в процесі етногенезу і філогенезу, а також механізмів трансляції ментальності при зміні поколінь.

Науковий керівник: Скиба О.П., к. філос. н., доцент